UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Consiliorvm Sive Responsorvm Avgvstini Beroii Bononien. I. C. Praestantissimi Volumen ...

Cum Summariis, & Indice rerum, ac verborum locupletissimo

Iurisdictionum, Iudiciorum, & Criminum materias distinctè continens

Bero, Agostino

Venetiis, 1577

Consilivm LXXXVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96538

Visual Library

defuncti, aut per cõfeſſionẽ ipſius negantis, ut expreſſè dicitur in ſtatuto, ſicuti ẽt ſcriptum principalis per cõfeſſionem probari poteſt, ut ſupra dictum fuit, aut per ſcripturam, quam iudex negantem ſcribere cõpulit, aut per aliam ſcripturã priuatã trino teſte notatã, & ſubſcriptã, aut per illã ſcripturã, qua negãs aliàs ut propria uſus fuit, aut per ſcripturã forẽſem actorũ, aut per ſcripturã publicã, hoc eſt manu notarii factã, aut ꝑ ſcripturã archiuii publici auctoritate officialis munitã, ut in auth. ad hęc. & ĩ d. l. cõparationes. C. de fid. inſtrum. ibiq; gl. Bar. Pau. de Caſt. Sali. & alii, & nõ aliter, nec alio modo, ut habetur in locis præallegatis, & in d. c. 2. per Abb. Anto. Io. de Imo. & Moder. de fide inſtru. ergo ſtatutũ ſub illis uerbis, uel alio modo ultra confeſſionẽ negantis uoluit comprehendere modos prædictos, quibus de iure cõi probari poteſt ſcriptura, ex qua comparatio fieri petitur, non aũt alios modos, quos ius cõe nõ admittit, ut ſupra dictũ fuit.

15 † Scriptura enim ex qua debet eſſe magis ſolemnis, magisq; probabilis, quàm ſcriptura ad quã, ut uolunt Bar. Bal. Ioan. de. Imo. Pau. de Caſt. Salice. & alii, quos ſupra ad propoſitum retuli, nam ſcriptura ad quã etiã ſi teſtiũ ſubſcriptionẽ non habeat, uel habeat, poteſt tamen de iure per duos teſtes probari, qui dicant ſe uidiſſe illũ ſcribere, ſed ſcriptura ex qua hoc modo minimè probari põt, ſed triũ teſtium ſubſcriptionẽ reqrit, ut uoluit Bar. in l. ſcripturas. C. qui potio. in pigno. hab. & habetur per ipſum Bar. & alios in d. authẽ. at ſi ꝯctus. & gl. in d. authen. ad hęc. & per Imo. in d. c. 2. de fide inſtrum. & per Cyn. & Bal. in d. l. cõparationes, &

16 † ideò Bar. in d. auth. at ſi cõtractus. uoluit, ꝙ licet ſcriptura ad quã poſſit probari per cõfeſſionẽ debitoris, ut ipſe uoluit in d. l. ſcripturas. tamen ſcriptura ex qua ſic de iure cõi probari non poſſit, & propterea ſ͠m cũ ſolum ex quinque generibus ſcripturarum in effectu cõparatio fieri poteſt, & non ex omni genere ſcripturæ, ut uoluit gl. quã oẽs doct. ſequũtur in d. authen. at ſi contractus. & ex his ſecundũ quoque fundamentũ pro parte cõtraria factum remanet ſublatũ. ¶ Nõ obſtat tertium, dum dicebatur, ꝙ illa uerba, uel alio modo, debent ẽt intelligi, quãdo probatio fieret ꝑ duos, uel per tres teſtes ad hoc, ut ſtatutũ aliquid ultra ius cõe dicatur inducere, quia reſponderi põt, quòd ſtatutũ ſatis dicitur aliquid ultra ius cõe inducere, ẽt intelligendo, quòd ſub illis uerbis, uel alio modo, non comprehendatur modus probandi ſimpliciter per duos, uel tres teſtes, ſed ſolum cõprehendãtur ij modi, quibus de iure cõi probari poteſt ſcriptura, ex qua fit comparatio, quando negaretur fuiſſe illius, cuius eſſe aſſeritur, nam primo in hoc caſu ius cõe aliquid ponere, & addere diceretur, qm̃ de iure cõi inter doctores dubium erat, an ſcriptura ex qua negata poſſet probari per confeſsionẽ, uel per ſcripturã, quã iudex coegiſſet negantem ſcribere, quia Bar. poſt gl. in d. authen. at ſi contractus tenuit non poſſe, & id ſequitur do. Ant. in d. c. 2. de fid. inſtrum, alii uerò doct. cõiter contrariũ tenent, ut ſupra dixi, per ſtatutum aũt prædictũ remouetur hoc dubiũ, & clarius declarat̃, quã prius eſſet, ꝙ ſic poſsit probari, ut in eo habetur, unde

17 † hoc reſpectu ſtatutũ non dicitur eſſe ſuperfluũ, ſed aliquid addere, nã ubicũque lex noua magis clarè, & explicitè ponit, & declarat id, quod prius erat diſpoſitũ, nõ dicitur ſuperflua, ſed aliquid inducere. gl. in c. licet canon. de elect. in 6. & facit id, quod uoluit Domin. de S. Gemin. in c. cupientes. §. hac generali. eo. ti. in 6. per not. in c. 1. de ſumma Tri. & fid. Cath. & in c. mandatum. de reſcr. & per Abb. in c. cũ tu. de uſuris. Præterea ſtatutũ illud in materia cõparationis multa ultra ius cõe ponit, & addit, ut patet in eo, dum diſponit, quòd ſiue poſsit principalis ſcriptura probari per teſtes, ſiue non, nihilominus poſsit per comp[…] nem probari, quod minimè erat de iure cõi, […] mediũ comparationis ſit ſubſidiarium, ut uol[…] cto. cõiter in d. l. comparationes. & ſupra dixi […] ẽt imponendo pęnã dupli illi, qui ſcripturã ne[…] ſi per comparationẽ, uel alio modo conuictu[…] ibi in uerſi. ubi aũt, & plura alia ultra ius cõe […] diſponit, ueluti unuſquiſque diligens inueſtig[…] cilè percipere poteſt. Ex quibus omnibus co[…] das non eſſe literas remiſſorias ad effectũ pba[…] pturã, ex qua comparatio fieri deberet. Laus […]

S V M M Æ.

1 *Clauſula annullatiua inducit formam, quæ eſt grauis, […] & omiſſa uitiat ipſo iure.*

2 *Forma traditur, quãdo lex, uel ſtatutum loquitur per […] hibitiua ẽt abſque clauſula annullatiua, & an in for[…] id procedat. nu. 33. et quãdo hoc ſit uerũ. nu. 34. ubi […]*

3 *Idem, quando loqueretur per prius, & per poſterius, & […] ro mercantili. nu. 35.*

4 *Scriptura notarij de actis iudicij omiſſa non uitiat iud[…] proceſſum, ſi acta aliter legitimè probari poſſint.*

5 *Notarius regulariter omittens ſcribere ſolemnitatem […] mitur ex imperitia, & errore omiſiſſe, nec debet […] tibus præiudicare.*

6 *Niſi clauſula annullatiua actus ad ſcripturã notari[…]*

7 *Solemnitatis leuis omiſſio non uitiat.*

8 *De ſolemnitate leui quid eſſe quomodo cognoſcatur […] 16. & 17.*

9 *Forma, & ſolemnitas eſt triplex, & quæ omiſſa ui[…] non.*

10 *Solemnitas leuis dicitur, quæ ad probationem tantum […] & omiſſa non uitiat.*

12 *De apicibus iuris eſſe quid dicatur, & quando omiſſio […] ris non uitiet.*

13 *In foro mercatorum proceditur ex bono, & æquo omiſſi[…] lẽnibus, & in illo apices iuris, & iura requirentia […] lemnitates, quæ ueritatem negotij non reſpiciunt, non […] tur, & num. 15.*

14 *Et in eo agitur ex pacto nudo, non attento, an promiſſio […] lemnitatem ſtipulationis, & quare.*

17 *Leuis ſolemnitas eſt illa, quæ ex conſuetudine, & uſu, […] poteſt omitti, & quæ quandoque ſeruatur, & quandoq[…] pe prætermittitur.*

18 *In ſolemnitatibus ſeruandis, & non ſeruandis ſemper […] loci debet attendi, & præcipuè illa, quæ principaliter […] ma, & modo ſeruandi ſolemnitatem diſponeret. nu. […]*

19 *Stilus curiæ ſeruandus eſt.*

20 *Conſuetudo, & ſtilus an requirant actum iudiciarium […] tiam ſecundum illam, uel illum latam.*

21 *Ad inducendum conſuetudinẽ, uel ſtilum ſtatur maior[…] quando uſus diuerſus reperitur.*

22 *Campionis liber facit rem notoriam.*

23 *Stilus ex bino actu inducitur, licet conſuetudo tempus […] norum exigat.*

25 *Conſuetudo in dubijs facit opinionem, pro qua eſt conſue[…] ualere.*

26 *Conſuetudo ſolum in aliquo detrahens ſolemnitati ad […] requiſitæ ualet.*

27 *Solemnitas leuis dicitur, etiam ſi lex prohibitiuè, & an[…] loquatur, quando extat conſuetudo contraria illi de[…] eo, quod ſubſtantiam rei non concernit.*

28 *Solemnitas aliqua ſi conſuetudine loci ſit ſublata, & ibi […] extet, per quod conſuetudo contraria tollatur, quomo[…] tum illud ſit intelligendum.*

29 *Subſcriptio clericorum in alienatione rei eccleſiæ requi[…] lemnitas leuis, et per conſuetudinem contrariam pote[…] licet canon prohibitiuè, & annullatiuè loqueretur.*

30 *Solemnitatis defectus non attenditur, nec nocet, ſtatuto […] te, quòd ubicunque cõſtat de ueritate rei, & negotij, […] attendi debeat.*

31 Li[…]

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Licentia ſcribendi in libris iam inchoatis, & ſemel approbatis, & ſuper quibus ſcribendi aliàs facultas data fuerat, facilius conceditur, quàm quòd de nouo detur.

Clauſula annullatiua actus ſolum caſum in ea expreſſum comprehendit, & non omnes antea expreſſos.

Solemnitas ordinis eſt de apicibus iuris.

Et quando illa, & eius omiſſio ſit grauis, et quando leuis num. 37.

Auctoritas, & conſenſus illius, cuius principalter non intereſt actum geri, pro forma requiſitus de iure canonico etiam ex poſt facto interueniens admittitur.

Ordo quando dicatur neceſſarius, & quando uoluntarius.

Alex. in conſi. 98. uol. 4. uolens omiſſionem ſolemnitatis ibi uitiare, declaratur.

Hæc uerba per quatuor dies ante, quomodo intelligantur, & uerificentur, & quod tempus comprehendant.

Abſentia ad finem probandi in conſequentiam aliquam negatiuam, ſeu aliquid factum non eſſe quomodo debeat concludenter probari.

Et per quos teſtes, num. 43.

Glo. in uer. in eo die. in l. optimam. C. de contrahen. & committen. ſtip. declaratur.

In probatione meræ negatiuæ, uel affirmatiuę habentis implicitã negatiuam quid requiratur, & num. 43.

Teſtes quando debent eſſe idonei, et omni exceptione maiores, hæc eorum qualitas, & conditio debet capitulari, & per alios teſtes probari.

5 *Si in giornali, & libro magiſtro mercatoris fuerit ſcripta promiſſio, & obligatio plurium cum dictione inſolidum, & in ſcartafaccio appareat illam dictionem inſolidum fuiſſe poſtea additã, an id fidei horum librorum deroget.*

6 *Scartafaccium non eſt authenticum, & non illi, ſed giornali, & libro magiſtro ſtatur.*

7 *Ad originale recurri, illique potius ſtandum eſſe, quàm authentico, quando ſit uerum.*

Notarius, ſeu alius habens auctoritatem faciendi ſcripturam publicam poteſt incontinenti errorem ſuum corrigere in eo, quod ad partem pertinet, & addendo, uel ſupplendo aliquid præſumitur illud per errorem commiſiſſe, & incontinenti addidiſſe, uel ſuppleuiſſe.

Statutum fori mercatorum Bononiæ ſub rub. in che modo ſi debba procedere in le queſtioni, che ſi moueranno. in §. ſaluo che in le preſtanze. dum excipiendo diſponit unum ſocium pro alio inſolidum non teneri, declaratur.

Ratio generalis ſtatuti ampliat dictum etiam ſpecialiter poſitum, ut generaliter intelligatur.

Campſorum officium eſt promiſcuum tàm dandi, quàm recipiendi mutuo & quibuſcunque, & à quibuſcunque etiam nõ campſoribus, & magis non campſoribus.

2 *Fingere proprium eſt legis, & non hominis.*

3 *Authenticandi ſcripturam antea ab alio retro factam, & in ſcartafaccio poſitam eam ad giornale, & librum transferendi licẽtia, & auctoritas alteri ualidè dari poteſt.*

4 *Conſuetudo poteſt inducere, ut ſcripturæ aliàs non authenticæ, & priuatæ credatur.*

5 *Per conſuetudinem, ſicut per legem, ſuadẽte ęquitate fingi poteſt.*

6 *Contra ius eſſe, & prtæer ius eſſe differunt.*

EPITOME.

Libris mercatorum credi, & licentiam, ac auctoritatem datam ſcribendi in illis non uitiari, etiam ſi de ea per conſeruatorem non fuerit prius in campione deſcriptum iuxta diſpoſita in ſtatuto fori mercatorũ Bononiæ ſub rub. *in che modo ſi debba dar fede alli libri. in §. anchora uogliamo. & in §. dichiarando anchora.* hic plenè demonſtratur.

CONSILIVM LXXXVII.

Tota difficultas præſentis conſultationis inter alia in hoc conſiſtit, an pro forma, & ſolemnitate ſubſtãtiali ad hoc, ut credatur libris mercatorũ, requiratur, ꝙ per conſer-
uatorem prius fuerit in campione ſcriptum de licen-
tia data ad ſcribendum, prout expreſsè cautum uide-
tur ſub ſtatuto poſito ſub rubric. *in che modo ſi debba dar*
fede alli libri. in §. anchora uogliamo. et in §. dichiarando anchora.
ubi in dicto §. *anchora uogliamo.* apponitur clauſula an-
1 nullatiua, † quo caſu illud dicitur datum pro forma,
cuius omiſſio ipſo iure uitiat, & talis forma dicĩ gra
uis, & ſolemnis, ad tradita per doctores omnes in l. 1.
ff. de liber. & poſthumis. in l. non dubium. & ibi Bal-
dus. C. de legib. & per Moder. in capit. cum dilecta. de
reſcriptis. Et in dicto §. *dichiarando anchora.* ſtatutum lo-
quitur per uerba prohibitiua, ut ibi, *che alcuna perſona*
2 *non poſſa,* † quæ uerba prohibitiua formam etiam abſ-
que clauſula annullatiua importãt, nã ſatis eſt, quòd
lex, uel ſtatutum tantum prohibuerit, ut eſt caſus cla-
3 rus in dicta l. non dubium. & ibi Baldus. Item † loqui-
tur per prius, & poſterius, uidelicet, quòd licentia pri
mo ſcribatur ſuper campione manu conſeruatoris,
deinde ſuper libris illius, qui uult licentiam obtinere,
ergo hoc pro forma datum uidetur per ea, quæ uo-
luit Baldus in l. unica. in 3. colum. C. ne liceat ter. pro-
uoca. Felin. in dicto capitu. cum dilecta. in 6. ſigno. &
ad propoſitum facit id, quod ferè in terminis uoluit
Alexander in conſilio 98. uolumine 4. ¶ Quibus ta-
men non obſtantibus addendo iis, quæ per collegam
meum, & coaduocatum in præſenti cauſa ſcripta fue
runt, contrarium in puncto iuris uerius eſſe exiſti-
mo, quòd hoc non ſit de forma ſubſtantiali, & eius
omiſſio licentiam ſcribendi in libris non uitiet, nam
poſito, hoc requiri pro quadam ſolemnitate probabi
4 li, ſicut † omiſſio ſcripturæ notarii de actis iudiciorũ
ad probationem requiſitæ non uitiat iudicium, neq;
proceſſum, ſi acta aliter legitimè probari poſſunt, ut
eſt textus notabilis in capitu. quoniam contra. & ibi
glo. Innocen. & Abbas, extra de probationib. ita de
omiſſione ſcripturæ licentiæ prædictæ idem eſt dicẽ-
5 dum. Et † Alexan. latè examinando in l. iubemus. C.
de teſtamentis. dicit, quòd extra cauſam teſtamenti,
& quoſdam caſus ſpeciales, de quibus ibi, ſi notarius
omiſerit aliq̃d ſcribere, quod ſit de ſolẽnitate actus,
illud cenſetur omiſſum ex imperitia, & errore nota-
rij, ad cuius officiũ ſcribere ſpectabat, neque hoc de-
bet parti præiudicare, ut probatur in dicto capit. quo-
niam contra. nam error, & imperitia unius nõ debet
tertio nocere, arg. l. non debet. & eſt textus in termi-
nis cum glo. in l. ſi librarius. ff. de regulis iuris. ubi Bar
tolus dicit errorem notarii in ijs, quæ ad officiũ ſpe-
ctant, non debere nocere, etiam ſi illud, in quo erra-
tur, ſit de ſolennibus: & regulariter in notario potius
præſumitur error, quàm dolus, & ſpeciale, eſt in caſu
dictæ l. iubemus. inquantum ille textus uult ꝙ nota-
rius omittens in teſtõ ſolemnitatem à iure requiſitã,
poſſit de falſo puniri, & conſequenter in eo dolus, &
non error præſumatur, nã regulariter notarius omit-
tendo ſolemnitatẽ actus præſumitur ex imperitia, &
errore omiſiſſe, ut colligitur ex iis, quæ uoluit Alexã.
in d. l. iubemus. & habetur per Bartolum per illũ tex-
tum in dicta l. ſi librarius. & ibi gloſa. Cum ergo licen
tia, de qua agitur, eſſet per notarium in campione de
ſcribenda, & hoc ad eius officium ſpectaret, ſequitur,
ꝙ ſi is licentiã datam ſecundum ordinem ſtatuti prę
dicti in campione ſcribere omiſerit, cenſetur hoc ex
imperitia, & errore notarii factum, & ideò nõ debet
nocere parti, cui licentia ſcribendi data fuit. Nec ob-
ſtant notata per Alexandrum in l. ambiguitates. C. de
6 teſtamentis. Quia † ibi per ſtatutũ erat appoſita clau-
ſula annullatiua actus ad ſcripturã notarii, uidelicet
ſi notarius in libro communis deſcribere omiſiſſet,
quæ clauſula hoc operatur, ut colligitur ex iis, quæ po
nit Felinus in capitu. quoniam frequenter. in princip.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ut lite non conteſtata.& in dicto capitu. cum dilecta.
& habetur in dicta l. non dubium. C. de legibus. quæ
clauſula non eſt in caſu noſtro hoc modo appoſita.
¶ Secundo hæc ſolemnitas, ſeu hic ordo ſcribendi in
campione licentias datas non dicitur de ſolemnita-
7 te,uel forma ſubſtantiali,ſed de ſolemnitate leui,† cu
ius omiſſio non uitiat.l.1.in fin.& ibi Bart. ff. de uen-
tre inſpicien.l.fin.§.ſubſcriptionem. ibiq́ne Bartol.&
alii.C.de iure deliberan.& in l.1.§.ſi plures. ff.de exer
cito.cum ſimilibus, quæ allegari poſſent. Quòd autē
hoc ſit de leui ſolemnitate probatur, conſiderando,
8 quòd † multis modis cognoſcitur aliquid eſſe de leui
ſolemnitate,primo,quando eſt talis ordo, ſeu ſolem-
nitas,cuius omiſſio parum,uel nihil ueritati obeſt, ut
quia aliter de ueritate conſtare poteſt, quam per illā
ſolēnitatem,adeò quòd, illa omiſſa, ueritas appareat
ut in terminis uoluit Bartol. in d.l. 1. in fin. per illum
textum.ff.de uentre inſpicien.& Alexand.in conſ.98.
col. 4. & huius ſolemnitatis omiſſio non uitiat actū,
ut ibi Bart.& eſt textus in dicto cap.quoniam contra.
Sed in caſu noſtro ſi hic ordo, & hæc ſolēnitas omit-
tatur, non fit præiudicium ueritati, quia aliter de ea
conſtare poteſt per ſcripturam notarii ſcriptam in li
9 bro illius,cui licentia data fuit, ergo &c. Et † ſecun-
dum Bald.in l. cum quis.in 3.colum. C. de iuris & fa-
ct.ignoran. poſt Bartol. triplex eſt forma, ſeu ſolem-
nitas, quædam eſt, quæ requiritur ad eſſe tantum,
quædam ad eſſe, & ad probationem, & harum dua-
rum omiſſio uitiat, & quædam, quæ ad probatio-
nem tantum requiritur, & hæc ſi omittatur, non ui-
tiat,immò ex actu obligatio naturalis, & ciuilis ori-
10 tur,& conſequenter † dicitur leuis ſolemnitas, quia
eius omiſſio non uitiat,dummodo de ueritate aliter
legitimè conſtare poſſit: ita probatur in d.c. quoniā
contra.& eſt de mente Bartoli in d. l. 1. in fin. Sed ſo-
lemnitas,de qua in caſu noſtro agitur,non poteſt di-
ci,quòd requiratur ad eſſe, & ſubſtantiam actus, ſed
ſolum ad probationem d.c.quoniam cōtra.ergo &c.
11 Secundo † ſolemnitas leuis dicitur, quæ non eſt fun-
data in aliqua urgenti ratione, uel utilitate, ut dixit
Bald.in l.hac conſultiſſima. C. qui teſtament. facere
poſ.& Alex.in d.conſi. 98. Sed hoc, quòd licentia ſit
deſcribenda in campione, quando aliter de licentia
conſtare poteſt,non dicitur eſſe in aliqua urgenti ra-
tione,uel utilitate fundatum, quia cum aliter legiti-
mè probari poſſit licentia data ex ſcriptura notarii in
libri petentis licentiam appoſita, licet in campione
deſcribi omittatur, hoc paruum, uel nullum poteſt
prçiudicium afferre, & ideò leuis ſolemnitas cenſeri
debet,ut uoluit Bald.in l.2.colum.2. C. de uindic. li-
12 ber. Tertio †. id dicitur de ſolemnitate leui in ijs, in
quibus ex bono,& æquo, & ſola ueritate inſpecta pro
ceditur,quod eſt de apicibus iuris, & iuris apices con
cernit,& de apicibus iuris dicitur eſſe illud, quod nō
tangit ueritatem,& ſubſtātiam rei,ac negotii,ſed po-
tius rigorem quendam, cuius omiſſio non uitiat, ut
probatur in l.ſi ſeruum.§.ſequitur.ff.de uerbo. oblig.
ibi ſcribit enim quæſtionem hanc eſſe de bono, & æ-
quo, in quo genere plerunque ſub auctoritate iuris
ſcientiæ perniciosè erratur. Et dicit textus in l. diuus.
ff.de in integ.reſtitutio. & in l. & ſi nihil.ff. de regulis
iuris. & ſi nihil facilè mutandum eſt ex ſolemnibus,
tamen, ubi çquitas euidens expoſcit,ſubueniendum
eſt.Et hinc textus ille in d.l.diuus.ſemper ad hoc alle-
gatur,quòd æquitas rigori præfertur.Ergo ſi ex rigo-
re iuris aliquid pro ſolemnitate reqratur, & id in iis,
in quibus æquitas debet attendi,omittatur,eius omiſ
ſio non uitiat.Et ad propoſitum noſtrum, & in termi
13 nis dicit Bal.in l.ſi pro ea. C. mandati.quòd † ex quo
in foro mercatorum proceditur ex bono, & çquo, &

conſequenter omiſſis iuris ſolemnibus, non
in illo attendi apices iuris, qui ueritatem rei
gunt,nec in tali foro debent ea iura attendi,
lemnitates quaſdam ueritatem negotii non
tes requirunt,quia hæc dicuntur eſſe apices
expreſsè habetur per Bart. in l. ſi fideiuſſor. §.
14 ff.mandat.Hinc uidemus, quòd † in foro mer
agitur ex pacto nudo, nec attenditur, an pro
habeat ſolemnitatem ſtipulationis, quia illa
eſſe de apicibus iuris, qui in foro mercator
debent attendi,ut uoluit Bartol.in l.quintus.
15 dati.Ex quibus infertur,quòd † in foro merca
in quo proceditur ex bono, & æquo, & ſola
inſpecta,tàm de iure communi, quàm ex ſta
tutorum illius fori, ut habetur in locis præal
& in l.bona fides.ff.depoſi.quælibet ſolemni
eſt de apicibus iuris,& neceſſario ueritatem
cti non reſpicit,ſed potius quendam rigorem
tur in illo foro leuis ſolemnitas,quia eius o
tiat iuxta not.per Bartol.in d.l.prima. in fin.
quædam.cum aliis iam allegatis.Cum igitur
foro mercantili, & de ueritate licentiæ datæ
ex ſcriptura notarii in libris mercatoris,
hic rigor attendi,an licentia fuerit ſcripta
ne,& quo ordine, alioquin ſub auctoritat
tiæ perniciosè, hoc eſt ad perniciem alt
16 tur,ut in d.§.ſequitur. Quarto † inquit
ma. §. ſi plures.ff. de exercito. quòd illa
ſolemnitas,cuius omiſſio ſubſtantiam fac
tat,neque alterat,ea uerò,cuius omiſſione
facti alteratur, ſolemnis eſſe dicitur, ſed hæc
nitas,quòd licentia in cāpione per conſeruat
ſcribatur, non continet ſubſtantiam facti,
tis,nec ex eius omiſſione ſubſtantia rei,ſeu fa
ratur, neque mutatur,ergo leuis eſſe dicetur
17 ſequenter eius omiſſio non uitiabit. Quin
teſt dici leuis ſolemnitas illa, quæ ex conſue
& uſu, ac ſtylo curiæ poteſt omitti, & quæ q
que ſeruatur, & quandoque ac ſæpe prætermi
ut uidetur textus ferè in terminis in d. l. prima.
ff.de uentre inſpicien. ibi, ſed & mos regionis
18 ciendus &c. & ibi Barto.nam † in ſolemnitat
uandis, & non ſeruandis ſemper loci conſuet
19 bet attendi, capit.cum dilectus.de conſuetud.
lus curiæ ſeruandus eſt, ut habetur per doct
capitulo cum olim. de re iudicata. per text
pitu. quam graui. de crimin. fal. capitulo ſ
reſcript. ubi doctores dicunt ſtylum eſſe
reſpicit ordinem, & modum ſcribendi,
dinem uero eſſe circa alia, & facit id, q
tur in capitulo 2. de probationibus. ubi per
tudinem induci poteſt teſtamentum ualere
duobus, uel tribus teſtibus, ut ibi per Anton
Abbatem, & per Ioannem Andr.in dicto cap
nali de conſuetudine,& per omnes in l.finali.
ſtamentis.& quòd ſtylus ſit ſeruandus, & ſit
pturam,ut ſupra, probatur etiam in cap. pen.
ſir.utili, uel inutili. Ioan.Andr.in d. c.fin.& Bar
20 de quibus. ff.de legibus. Nec requiritur † act
ciarius,quòd ſemel, uel bis fuerit ſecundum co
tudinem iudicatum, quicquid dicat gl.in d. ca
conſuetud.nam canoniſtæ ibi, & legiſtæ in d.l.
bus. contrarium communiter tenent,licet ex
iudiciariis, & ex ſententiis probetur conſuetu
detegatur conſenſus populi,qui conſuetudini
21 uit,Io.And.Abb.& alii in d.c.fi.† qui etiam ibi
in d.l. de quibus. dicunt ꝙ quādo reperitur
do ſeruatum eſſe,& ſic uſus fuerit diuerſus,
iori parti uſus ad inducendum ſtylum, & con
dinem, quando illi, qui legem, ſeu ſtatutum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

dendi poteſtatē habent, tacitè aſſenſerunt. Sed in caſu noſtro uſus pro maiori parte fuit, has licentias ſcribendi in libris iā incœptis datas non deſcribi, ueluti cōſtat ex libro cāpionis, † qui rē notoriam facit, per ea, quæ habētur in dicto c. quoniā contra. & ibi Innocen. & in c. cū inter. de re iudicata. & c. ueſtra. & c. ſi. de cohabit. clericorū, & mulierū. ergo &c. Et † Anto. de Butri. in dicto c. fin. in uerſi. uiſa materia &c. dicit, ꝙ licet cōſuetudo exigat tēpus puta decem annorum, tamen ſtylus nō, ſed binus actus ad illū inducendum ſufficit: & ad propoſitū faciunt ea, quæ habentur per Alex. in l. ſi librarius. in apoſtil. ad Bartolū. in uerſi. uitiat. ff. de regulis iuris. & per ſcribētes in c. nulli. de rebus eccleſ. non alien. Et † præſertim conſuetudo, quæ principaliter diſponeret, non ſuper iure ſolennitatis, ſed ſuper forma, & modo obſeruandi ſolennitatem, eſt ſeruanda, quia ualet, etiam ſi modus à iure traditus alteretur. Bald. in authenti, hoc ius. in 4. col. C. de ſacroſanctis eccleſ. Sed in terminis noſtris ꝙ licentia data ſcribatur in campione, ſolitum eſt ex cōſuetudine ſæpe omitti, ut arbitror fuiſſe probatū ex pluribus licentiis datis uariis mercatoribus ſcribendi in libris, quę non reperiuntnr in campione deſcriptæ, ueluti conſtat ex ſcriptura campionis, & ex pluribus libris mercatorum productis, ſic enim poteſt conſtare, de conſuetudine contraria, argumento eorū, quę uoluit Barto. in l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regulis iuris. & facit l. ſi ſeruus plurium. in fine. ff. de legat. 1. iūctis iis, quę habentur per Innocentiū, & alios in dicto

25 c. quoniam contra. ergo &c. Præterea † ubicunque dubiū eſt inter doctores, an ſolennitas ſit de ſubſtantia, tūc ſi conſuetudo ſit pro altera parte, facit, quòd illa opinio, pro qua eſt conſuetudo, præualeat, argumento cap. cum dilectus. de conſuetud. & Imol. in c. 1. de his, quę fiunt à prælat. in 7. colum. uerſi. unde uidetur.

26 Rurſus † quando cōſuetudo non tolleret in totū, ſed ſolū in aliquo detraheret ſolennitati ad probationē requiſitæ, ut ꝙ canonici in alienatione rei eccleſiæ non deberent ſe ſubſcribere contra formā. c. ſine exceptione. 12. quæſti. 2. talis cōſnetudo ualeret, & per eam illi ſolennitati derogari poſſet. Ioan. de Imol. in c. 1. col. 6. in uerſi. ſi autem eſſet res. de his, quæ fiunt à præla. ſine cōſenſu capitu. Per conſuetudinē ergo in caſu noſtro potuit derogari huic ſolennitati ſcribendi in campione tanquā ſolennitati leui: & conſiderā-

27 dum eſt, quòd † licet lex, ſeu canon loquatur prohibitiuè, ac ēt cum clauſula decreti, tamen leuis ſolennitas dici poteſt, ſtante cōſuetudine contraria, q̃ illi derogat in eo, quod rei ſubſtantiam non concernit, & aliter conſtare pōt, ut in d. c. ſine exceptione. iunctis not. per Imol. in d. c. 1. ubi eſt bonus text. cū ſimilibus ibi allegatis. Nec obſtat, ꝙ per ſtatutum tollitur conſuetudo contraria, ut habetur in concluſione ſtatuto

28 rum, quia † primo poteſt intelligi de præterita, & nō de futura, ad tradita per Ioan. Andr. & alios in d. c. fin. de conſuetud. Secundo debet intelligi quoad ea, quę pro ſolennitate graui requiruntur, non autem pro ſo

29 lennitate leui, ut colligitur ex iis, quę dicuntur † de ſubſcriptione clericorum in alienatione rei eccleſiæ requiſita, quæ ſolennitas, quia leuis eſt, poteſt per cōſuetudinem tolli, quamuis in diſpoſitione ſit clauſula annullatiua, & canon per uerba prohibitiua loquatur. c. nulli. de rebus eccle. non alienan. d. c. ſine exceptione. & d. c. 1. & tamen quoad remittendam ſolennitatem illam dìcitur conſuetudini contrariæ derogatum, ut habetur per Abb. in d. c. nulli. illud enim quòd conſuetudini contrariæ dicatur derogatum, cenſetur diſpoſitum ſolum reſpectu ſolennitatis grauis, non autem leuis, qualis eſt ſubſcriptio, ut colligitur ex notat. per Imolam in d. c. 1. de his, quæ fiunt à prælat. ſine cōſenſu capituli. ¶ Confirmantur ēt prædicta ex iis, quæ expreſsè diſponūtur in ſtatutis, quib⁹

30 cauetur, † ꝙ ubicunque de ueritate rei, & negotii cōſtat, nihil aliud attēdi debeat: & ideò quando de ueritate cōſtat, ſi aliquis defectus appareat in intitulatione, affoliatione, & in ſcriptura, ſeu in aliis abſq; dolo, & fraude ſcribentis, tūc libri ſunt omninò approbādi, & tamen intitulatio, affoliatio, & ſcriptura pro ſolennitate licētiæ dandæ requirūtur, ſicut ſcriptura de licentia in cāpione facienda, ut in ipſo ſtatuto habetur. Et ſi defectus, qui reperitur in ſcriptura ipſius ſcribentis pro ſolēnitate requiſita, nō nocet ipſi ſcribēti, quādo ceſſat dolus, & fraus, ēt ſi aliqua culpa, & neglegētia poſſet ei imputari, ut in dicto ſtatuto, ergo à fortiori hoc dicendū erit, quādo eſſet defectus in ſcriptura ob culpā, & negligentiā notarii, & tertii, nā culpa mea plus debet mihi nocere, quàm culpa tertii, ut colligitur ex iis, quæ habētur in d. l. ſi librarius. & ibi Bar. & facit tex. in c. damnū. de regulis iuris. in 6. & l. quod quis culpa. ff. de regulis iuris. ¶ Non obſtāt ea, quæ ſupra in principio fuerunt in oppoſitum allegata, & in primis, ꝙ in ſtatuto loquente de huiuſmodi licentia danda, & ſcribenda in campione apponitur clauſula decreti annullatiua actus, quæ operatur, ut id pro forma ſubſtātiali dicatur traditū, & grauis ſolennitas cēſeatur, ut probatur in dicta l. nō dubiū. & ibi Bal. C. de legibus. & per Alexandrum, & alios in dicta l. 1. ff. de liberis, & poſthumis. & latè per Felinū in dicto c. cum dilecta. Quia primo poteſt reſponderi, ꝙ ſtatutum in dicto §. anchora uogliamo. quod apponit clauſulam annullatiuā, loquiť in alio caſu diuerſo à caſu noſtro, nam per ſtatuta mercatorū prouidetur ſeparatim in duobus caſibus ſuper licentiis dandis, primo quando petitur licentia ſcribendi de nouo ſuper libris nouis, & hoc in caſu loquitur ſtatutum in dicto §. anchora uogliamo. in quo apponitur clauſula annullatiua, & hic non eſt caſus noſter. Secundo prouidetur, quādo petitur licentia danda alicui tertio ſcribendi in libris nō nouis, ſed iā incœptis, & in quibus prius legitimè, & cum licentia aliàs data ſcriptum fuerat, ut in eodē ſtatuto in §. dichiarando. & in hoc caſu ſtatutum nō apponit clauſulam decreti, nec annullat actum contrarium, ut ex inſpectione ſtatuti apparet. Quo fit, ut inquantum requirit licentiam prius in campione deſcribi debere, id non dicatur de forma, & ſolennitate ſubſtantiali, ſed potius de leui, & in hoc caſu nos propriè ſumus: quamuis enim ſeu poſito, at non cōceſſo, quòd in primo caſu licentia pro forma ſolenni deberet in cāpione deſcribi, tamen in ſecundo ſecus erit,

31 nam † facilius conceditur facultas ſcribendi in libris, iā incœptis, & ſemel approbatis, & ſuper quibus ſcribendi prius aliàs licentia data fuerat, quàm ꝙ de nouo concedatur, quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus. c. quod in dubiis. cū ibi nota. per gloſam, & Abbatem de conſecratio. eccleſ. uel altar. l. in rem. §. item quæcunque. ff. de rei uendicat. Et facilius confirmatur id, quod ſemel conceſſum fuit, quàm ꝙ de nouo detur, ut habetur in l. & quia. ff. de iuriſdictione omnium iudicum. & in c. cū dilecta. de confirma

32 tio. utili, uel inutili. † Præterea & ſecundo clauſula annullatiua appoſita in dicto §. anchora uogliamo. quāuis reſpiciat alia expreſſa, nō tamē id, quod ponit de licentia in campione ſcribenda, ut colligitur ex uerbis ſtatuti ibi, & non ſi ſarà hauuta la licentia ſopra di ciò, & come di ſopra ſi fa mentione, non. n. dicit, & ſe non ſi ſarà hauuta, & ſcritta la licentia, prout dixiſſet ſtatutū, ſi ſub illa clauſula annullatiua uoluiſſet comprehendere caſum, quando licentia non fuiſſet in cāpione deſcripta. Vnde cum id non dixerit, ſequitur, quòd uoluit annullare licentiam ex eo, quòd non fue

rit deſcripta in campione, ſed ſolum quando non
fuiſſet petita, uel non habita, ut ſupra in eo ſtatuto di-
ctum fuit, & ſicut de his ſtatutum expreſſit, ita & de
caſu illo licentiæ non deſcriptæ in campione expreſ-
ſiſſet, ſi uoluiſſet eum ſub clauſula illa annullatiua
comprehendere, argumento capitu. ad audientiam.
cum ibi not. de decimis. l. unica. §. ubi autem. aliàs ſi
uerò. C. de caduc. tollen. gloſ. in capitu. per exemptio
nem. de priuilegiis in 6. & l. ſi à lege. C. locati. ¶ Non
obſtat, quòd ſtatutum in dicto §. dichiarando ancho
ra. i quo ponitur caſus noſter, loquitur per uerba pro
hibitiua, quæ ſui natura formam ſubſtantialem im-
portant. d. l. non dubium. & ibi Bald. Quia primo re-
33 ſponderi poteſt, † hoc modo procedere in foro mer-
cantili, in quo agitur de bono, & æquo, & in quo me-
ra ueritas attendi debet, nec ſunt ſeruandi apices iu-
ris, ut ſupra. Sed quòd ſtatutum loquens per uerba
prohibitiua, uel negatiua importet formam, & nul-
litatem actus, ſi contrafiat, dicitur eſſe ſecundum
quendam iuris rigorem, & de apicibus iuris, cum
hoc ueritatem negotii non tangat ad tradita per Bal
dum in dicta l. ſi pro ea. iuncta d. l. non dubium. & per
doctores maximè Alexand. in dicta l. 1. ff. de liberis,
& poſthumis. ergo hoc non debet in foro mercato-
34 rum attendi. Secundo dico, † quòd lex, ſeu ſtatutum
loquendo prohibitiuè formam, & ſolennitatem ſub-
ſtantialem dare dicitur, quando eſſet lex ciuilis, ſe-
cus ſi eſſet ius prætorium, ut ſunt ſtatuta epiſcoporũ,
marchionum, & ducum ad ea, quæ habentur per Pau
lum de Caſtro, & Moder. in dicta l. non dubium. in 5.
limitatione. Item illa regula, quòd lex prohibitiuè
loquens formam ſubſtantialem tradat, procedit, quã
do lex totam ſubſtantiam actus, ſeu contractus pro-
hiberet, ſecus ſi qualitatem ſolum in aliquo prohibe
ret, nam tunc actus ualeret, anthen. decernimus. C.
de arbitr. Paul. de Caſtro in dicta l. non dubium. in 9.
colum. & Bald. ibi in 7. colum. in 7. oppoſitione. &
Iaſ. in 4. limitatione. Sed in caſu noſtro ſtatutum non
prohibet totum actum, ſeu totam ſubſtãtiam actus,
hoc eſt licentiam dari, ſed ſolum qualitatem, uideli-
cet quando licentia in campione deſcripta non eſ-
ſet, ergo &c. Item & tertio hoc uerum eſt, quando
lex prohiberet id, quod perpetuo ſui natura eſt ma-
lum, & prohibitum, ſecus ſi prohiberet id, quod non
fuiſſet perpetuo prohibitum, nec cauſam prohibi-
tionis perpetuam haberet, nam tunc lex prohibendo
formam non traderet, nec haberet locum d. l. non
dubium. ut uoluit gloſ. in clemen. 1. in uerbo inhi-
bentes. de iure patrona. & Alexand. in dicta l. 1. ff. de
liberis, & poſthumis. Sed quòd quis poſſit ſcribere,
ſeu ſcribi facere ſuper libris, & quòd detur licentia
ſcribendi mercatoribus, & campſoribus, tempore di
cti ſtatuti in §. dichiarando. nõ erat prohibitum, quia
ante illius ſtatuti prouiſionem, & prohibitionem li-
centiæ huiuſmodi dabantur, & ſuper libris mercato-
rum, & campſorum ſcribebantur, illiſque fides ad-
hibebatur, ut habetur in ſtatuto ſub rubric. quòd ſcri-
ptis, & libris mercatorum, campſorum, & aliorum
fides adhibeatur, ergo hoc in caſu noſtro non debet
dici poſitum pro forma, nec quòd grauem ſolenni-
tatem importet. Præterea quamuis ſtatutum loqua-
tur prohibitiuè, tamen ex quo in caſu noſtro extat
conſuetudo contraria, debet attendi conſuetudo, per
quam tollitur ſolennitas ſcribendi in campione, ar-
gumento eorum, quæ habentur per Imolam in di-
cto c. 1. in 6. colum. in uerſicul. ſin autem eſſet res. ex-
tra de his, quæ fiunt à prælat. & ſupra dixi. ¶ Non ob-
ſtat ultimo, quòd ſtatutum in dicto §. dichiarando
anchora. loquatur per prius, & per poſterius, & ideò
talis ordo uideatur pro forma datus per id, quod uo-

luit Baldus in l. unica. C. ne liceat ter. prou
35 reſpondetur primo, quòd † cum hæc ſolen
dinis ſit de apicibus iuris, ut colligitur ex iis,
nit Bartolus in l. 2. §. prius. ff. de uulgari, & p
ea in foro mercantili, in quo ſo a æquitas ſer
uis ſolẽnitas eſſe dicetur per ea, quæ ſupra di
36 ſuadetur, nam † quamuis auctoritas, & co
illius, cuius principaliter actum geri non int
catur pro forma requiri, & conſequenter de
ipſo actu, uel antea interuenire, ut per Are
poſt Bartolum, & Alexand. in l. ſi quis mihi b
iuſſim. ff. de acquiren. hæredi. cum ſimilibus
de iure canonico, in quo ſola æquitas attend
ta ea, quæ notabiliter uoluit Baldus in l. fina
cip. C. de iure deliberand. & habetur in capitu
filii. de iudiciis. ſatis eſt, quòd auctoritas, ſeu
ſus etiam expoſtfacto interuenit, capitu. c
cum gloſ. & ibi doctores extra de his, quæ fi
lat. ſine conſenſu capituli. cap. cura. cum
ibi allegatis, extra de iure patrona. & c. ſugge
dem titu. cum aliis ſimilibus. Secundo reſp
37 quòd † ſolennitas ordinis dicitur eſſe de for
lennitate graui, quando eius omiſſio eſt gra
ximique præiudicii, ſed quando eſt modi
cii, tunc non dicitur eſſe de forma, ſed p
ui ſolẽnitate, & primo caſu ordo dicitur
ſecundo uerò caſu uoluntarius, ut dec
lus, quem cæteri ſequuntur in dicta l. 2. §
uulgari, & pupilla. Sed in caſu noſtro hic
tuto traditus, quòd licentia prius in camp
de in libris ſcribi debeat, non importat ma
iudicium, ſed modicum, quia eius omiſſio p
ritati præiudicat, ex quo aliter de ueritate co
teſt, ergo &c. ¶ Non obſtat etiam id, quod
38 xand. in dicto conſil. 98. uolum. 4. Quia † prim
tur in regiſtratione, & ſubſcriptione, quæ req
tur pro ſolennitate teſtamenti, in quo ſpecial
detur, ut error, & omiſſio notarii uitiet ad trad
Alexandrum in dicta l. iubemus, & per Barto
dicta l. ſi librarius. Secundo Alexander loqui
ſu, quo nõ ſolum notarius fuiſſet negligens,
pars, ad quam ſpectabat expreſſè curare, ut te
regiſtrarentur, & ſubſcriberentur, ut ibi. Tertio
preſſè cautum erat, quòd ſi teſtamenta non r
rentur, nec ſubſcriberentur, ut in prouiſione
tur, teſtamenta ipſo iure non ualerent, nec
haberent, quod non eſt in caſu noſtro. Q
ſu Alexandri non extabat conſuetudo co
de ea conſtabat. Quinto Alexander non l
caſu, in quo cauſa deberet cognoſci ſola
& ueritate attenta, nos autem loquimur i
ſu, quia res agitur in foro mercatorum, in qu
nitates, quæ ſunt de apicibus iuris, non ſerua
ſupra demonſtraui. Et hæc quoad ſolennitat
tuto requiſitam in licentiis dandis dicta ſu
¶ Supereſt & illud aliud, in quo pars aduerſa
facit fundamentum, dum conatur probare
tiam ſuam tempore, quo commiſſio dicitur
probandum ſe non dediſſe commiſſionem,
datum Hannibali de Gandulphis ſoluendi pe
Bernardino, & conſequenter ſcribendi, ſeu
ipſam partem aduerſam debitricem ſuper libri
Hannibal interrogatus à iudice, per quot d
te ſcripturam, ſeu quando Conſtantius ipſi c
ſionem ſoluendi pecunias dederit, reſpondit p
tuor dies ante iudicio ſuo, & Conſtantius,
natur probare, ſe illo tempore quatuor dier
ſe abſentem à ciuitate Bononiæ, probat ab
duorum, & ad plus trium dierum. Sed co
ſum fuiſſe præſentem ſaltem quarta die, & ſic
ſcriptu

ſcripturam præceſſit, tum ex cõfeſſione eius, tum ex
ſcriptura librorum ſuorũ, & aliter. Quare dico, ꝙ po-
ſito, Cõſtantium aliis diebus, quibus abſentia ſua pro
bari uidetur, non dediſſe commiſſionem, tamen illa
die, qua ipſe fuit præſens in ciuitate Bononiæ, & quæ
nõ fuit dies feriata in honorem Dei, poſſibile fuit eũ
dediſſe dicto Hannibali commiſsionem, & in hoc ve
rificari poteſt reſponſio dicti Hannibalis, qui reſpon-
dit ſibi datam fuiſſe cõmiſsionem per quatuor dies
ante ſcripturam iudicio ſuo, nam † hæc reſponſio fa-
cta per hæc uerba poteſt in qualibet die illorum qua-
tuor uerificari, & hæc eſt propria, & uera ſignificatio
illorum uerborum per quatuor dies ante, ut totum il
lud tempus quatuor dierum, & quamlibet eius partẽ,
& non magis unam, quàm aliam complectantur, at-
que comprehendant, ut eſt text. notabilis in l. urbana
familia in fin. ff. de uerborum ſignificatio. ubi perno-
ctare extra urbem dicitur ille, qui nulla parte noctis
in urbe eſt, per enim totam noctem ſignificat, & not.
per gloſam in l. illud. ff. de officio præſid. & ibi Barto.
Secundo dico, quòd † Conſtantius, qui uoluit proba
re abſentiam ad finem probandi, quòd ipſe commiſ-
ſionem illam in ciuitate Bononiæ infra illud tempus
quatuor dierum nõ dedit, probare debuit, quòd ſem
per, & per totum illud tẽpus quatuor dierum fuit ab-
ſens, & nõ potuiſſet eſſe in ciuitate Bononiæ, quin ip
ſi teſtes ſciuiſſent, & uidiſſent, & ſic debuit probare ab
ſentiam à ciuitate Bononiæ neceſſariam, & conclu-
dentem in qualibet parte temporis illorum quatuor
dierum, alioquin probatio illa neceſſario non cõclu-
deret, & eſſet dubia, & conſequenter contra producẽ
tem, ſeu probantem interpretaretur. c. in præſentia. &
ibi glo. & doctores extra de probatio. & Alex. in apo-
ſtilla magna ad Bartolum in dicta l. ſi librarius. ff. de
regulis iuris: nam uolẽs probare abſentiam ſuam ad
finem, & affectum probandi in conſequentiam nega
tiuam, ſeu aliquid non fuiſſe factum, debet illam co-
arctare loco, & tempore, ita quòd omni tempore, &
omni parte temporis abſentiæ cõcludat, ut eſt textus
ad literam in §. item uerborum. Inſtit. de inutili ſtipu-
latio. ibi manifeſtiſſimis probationibus, ut ꝑ ſcriptu-
ras, uel per teſtes idoneos ſe ſe, uel aduerſarium ſuũ
in aliis locis eſſe, & eſt bonus text. in l. optimam. in fi.
C. de contrahenda, & committen. ſtipulatio. Et † quã
uis gl. ibi in uerbo in eo die addat textui ibi in eo die,
ſcilicet in toto, ut Inſtitut. de inutili ſtipulatio. in §. itẽ
uerborum, ac etiam ſubdat, quòd præſumitur, ut hic
ſubiicit, tamen gl. debet intelligi, quòd præſumitur,
uidelicet fuiſſe præſentem, prout reperitur deſcriptũ
in inſtrumento, non autem quòd uelit dicere, quòd
præſumitur, uidelicet fuiſſe præſentem toto illo die,
nam hoc non dicitur, neque ſubiicitur in illo tex. ſed
ſolum, quòd præſumatur illum fuiſſe præſentem in lo
co, in quo dicebatur feciſſe ſtipulationẽ, prout in in-
ſtrumento ſtipulationis ſcriptum erat, ut clarè in illo
text. ſubiicitur, & ita debet intelligi illa gloſ. alioquin
malè loqueretur, & expreſsè contra textum in d. §.
item uerborum. Prætere a † quando quis tractat de ꝑ
bando negatiuam, ut non promiſiſſe, non commiſiſ-
ſe in certo loco, uel aliud negatiuum ad certum lo-
cum, uel ad certam perſonam coarctatũ, requiritur,
quòd illa negatiua probetur coarctato loco, & tem-
pore, alioquin probatio non releuaret, & teſtis depo-
nens eſſet de falſo ſuſpectus, ut ſi uolo probare, me ta
li menſe talis anni non contraxiſſe, requiritur proba-
ri, quòd toto illo menſe non contraxerim, quod eſt
ualdè difficilè probari, ꝗa potuit eſſe, quòd teſte dor-
miente, & non uidente contraxerim, ut plenè habe-
tur per canoniſtas poſt gloſam in c. bone de electio.

ut ibi per Antonium, Abba. & Imol. & faciunt ea, quę
uoluit Bald. in l. actor, quod aſſeuerat. C. de probatio
nibus. Nec refert in hoc, an quis uelit probare merã
negatiuam, an uerò affirmatiuam, quæ habet implici
tam negatiuam, & quæ probatur ad effectum probã-
di negatiuam, prout in caſu noſtro pars aduerſa co-
nata fuit probare abſentiam ad effectum negatiuę, vt
colligitur ex iis, quæ ponũt doctores maximè moder
niſs. in dicto cap. quoniam contra. in princip. poſt Ab
batem, & Bald. in dicta l. actor. & in dicto capit. bone.
43 Rurſus † ubicunque quis uult probare abſentiam ad
effectum probandi in conſequentiam ſe non contra
xiſſe, uel non commiſiſſe aliquid, & ſic probandi ne-
gatiuam, requiritur probatio liquida, ac manifeſtiſsi
ma, & ideò ſi talis probatio per teſtes fieret, requirun-
tur de iure teſtes undique idonei, ac omni exceptio-
ne maiores, text. eſt ad literam in dicta l. optimam. in
fine, & in dicto §. item uerborum. Ex quo infertur, ꝙ
44 † teſtibus deponentibus ſuper hoc nulla fides adhibe
tur, nec ipſi abſentiam concludenter probant, niſi cõ
ſtet illos eſſe eius qualitatis, & conditionis. Et propte
rea neceſſe eſt, quòd per alios teſtes probetur illos eſ-
ſe tales, uidelicet undique idoneos, & omni exceptio
ne maiores, neque hoc in dubio præſumitur, ſed de-
bet capitulari, & per alios teſtes, aliaſque probatio-
nes clarè probari: iſta eſt pulchra doctrina, quã refert,
& ſequitur Decius in conſi. 37. in 4. colum. & in capit.
dilecti. quod eſt cap. 1. de appellatio. in penul. colum.
Bald. in l. 1. C. ſi aduerſ. liber. & Bar. in l. 1. §. ſi quis ne
get. ff. quemadmodum teſtamẽ. aper. qui dicit aduo-
catos in hoc debere eſſe cautos: & per hanc doctrinã
ſæpe impugnaui probationes teſtium in caſu, quo te-
ſtes de iure debẽt eſſe idonei, & omni exceptione ma
iores. Sed in caſu noſtro tales teſtes requiruntur, ut ſu
pra, & de hac illorum qualitate non fuit capitulatũ,
nec probatum, ergo per eos abſentia non dicitur pro
bata, nec illis credendum eſt. Et hoc eſt optimũ fun-
damentum ad impugnandum teſtes productos pro
parte Conſtantij uolẽtis probare abſentiam ſuam ad
effectum, ut in conſequentiam conſtaret, ſe non fuiſ
ſe in ciuitate Bononiæ eo tẽpore, quo dicitur ſe Han
nibali commiſiſſe, qui teſtes non probant, nec ex eo-
rum dictis infertur, ipſum dediſſe commiſſionem, &
maximè cum per duos teſtes pro parte Hannibalis, &
illorum de Deſideriis examinatos fuerit probata cõ-
miſſio ipſi Hannibali per Conſtantium facta, qui ſa-
tis benè probant, cum intendant probare in genere
commiſſionem Hannibali datam fuiſſe, argumento
no. per gloſam in l. ob carmen. in fin. ff. de teſtibus. &
habetur per Salicetum in dicta l. actor. in fi. 2. colum.
45 uerſicu. quæro, quare. ¶ Opponitur † etiam ſcriptu-
ræ librorum, quòd in giornali, & libro magiſtro repe
ritur deſcriptum, quòd Conſtantius inſolidum pro-
miſit, & ſe obligauit cum Bernardino eius ſocio, & ta
men in libro uulgariter nuncupato ſcartafaccio hoc
à principio non fuit deſcriptum, ſed expoſtfacto addi
tum, ergo libris illis tanquam falſitatem continenti-
bus non eſt fides adhibenda, argumento l. 2. & l. cum
quidam. C. de fide inſtrumentorum, & l. ſi ex falſis. C.
de tranſaction. cum ſimilibus. Sed reſpõdetur primo,
46 quòd † ex quo in giornali, & in libris continetur obli
gatio inſolidum abſque aliqua ſuſpicione, quia eadẽ
manu purè, & ſimpliciter, ac ſine uitio dicitur, quòd
Conſtantius ſe obligauit inſolidum, ſtãdum eſt gior-
nali, & libris tanquam authenticis, & talibus, qui ple-
nè probant, & non ſcartafaccio, quod non eſt authen
ticum, argumento eorum, quæ habentur in capitulo
primo & 2. de fide inſtrumentorum. Vel ſecundo po-
47 ſito, † quòd in dubio quando contra ſcripturã authen

ticam opponitur, recurritur ad originale, & ſic ad pri
mam ſcripturam, & ad matricem, cui potius ſtādum
eſt quàm authentico, ut habetur per Bart. in dicta l. ſi
librarius. ff. de regulis iuris. & per doctor. in d. c. 1. de
fide inſtrumentorum, tamen hoc eſt uerum, quando
originalis ſcriptura eſſet talis, quæ plenè probaret, &
cui fides adhiberetur, ut in locis allegatis, ſed in caſu
noſtro fides ſcripturæ ſcartafacii non adhibetur, nec
48 illa plenè probat, ergo &c. Præterea † ex quo licitum
eſt notario, & alii habenti auctoritatem faciendi ſcri
pturam publicam incontinenti corrigere errorē ſuū
in eo, quod ad partem pertinet, ut uoluit Bartol. poſt
Specul. in d. l. ſi librarius. in dubio debet præſumi id,
quod fuit additum, & ſuppletum, fuiſſe per errorem
omiſſum, & incontinenti additum, & ſic licitè, nō au
tem fuiſſe omiſſum dolo, & additum ex interuallo,
& dolosè, & cum delicto, & in caſu nō permiſſo, quia
ſemper eſt facienda interpretatio, ne quis deliquiſſe,
& dolum commiſiſſe præſumatur. l. merito. ff. pro ſo-
cio. & c. abſit. ibique gl. 11. q. 3. Accedat ad hæc, quòd
iſta dictio inſolidum addita in ſcartafaccio potuit ad
di à quocunque, cuius intererat, quia nihil potuit ipſi
Conſtantio præiudicare, nam ſiue ſcriptura ibi eſſet
ſcripta cum illa dictione inſolidum, ſiue non, idem
erat, & eodem modo obligatus, quoniam cum ex for
ma ſtatutorum unus ſocius pro ſuo ſocio inſolidum
teneatur, & obligatus ſit, etiam ſi hoc non fuerit con
uentum, expreſſio illius dictionis nihil operatur, &
ſic non refert, an ea fuerit expreſſa, an tacita. l. non re-
ctè. ubi caſus. C. de fideiuſſo. & faciunt not. per Barto.
in l. 3. ff. de leg. 1. Quòd autem Conſtantius tanquam
ſocius fuerit inſolidum obligatus, conſtat ex ſtatuto
ſub rubr. *in che modo ſi debba procedere nelle queſtioni che ſi mo*
49 *ucrāno*. in §. *Anchora ſiano*. Et † quamuis excipiatur caſus,
quando fierent mutua pecuniaria, in quibus ſtatutū
diſponit, & excipit, unum ſocium pro alio inſolidum
non teneri, ut ibi in §. *ſaluo che in le preſtanze*. tamen ab
hac exceptione ſtatutum excipit caſum, quando mu-
tuum pecuniarium fieret ab ipſis campſoribus, & cā-
biatoribus, ut exceptio ſupradicta nō intelligatur de
campſoribus uni ex ſociis mutuantibus, ut ibi in §.
il qual riſeruo di preſtanza di denari non s'intenda per li cambia-
tori, ò banchieri. Nec obſtat, ut ex aduerſo dicitur, quòd
ſtatutum in illo uerſic. uoluit comprehendere ſolum
caſum, quando mutuum pecuniarium fieret inter
ipſos campſores, & cambiatores, quia hæc intelligen
tia non eſt uera, tum quia ſtatutum dicit, *loqual reſer-*
uo non s'intenda per li banchieri, uidelicet qui aliquibus
mutuarent, nam cum uerba ſint generalia, debent
intelligi, ſiue campſores mutuaſſent alii campſori, ſi-
ue alii non campſori, quoniam ſocius illius, qui reci-
pit mutuum, tenebitur inſolidum pro ſocio recipien
te, cum ſtatutum generaliter loquens debeat genera
liter intelligi iuribus uulgaribus. Et hoc ſuadetur ex
50 generali ratione ipſius ſtatuti, † quæ ratio generalis
facit dictum generaliter intelligi, dictumque etiam
ſpecialiter poſitum ampliat. l. cum pater. §. dulciſſi-
mis. ff. de legat. 2. ratio enim ſtatuti eſt, quòd dictum
de mutuis pecuniarum non debeat pro ipſis campſo
ribus intelligi, quoniam officium, & miniſterium ip
ſorum conſiſtit in dando, & accipiendo mutuo pecu
nias, quæ ratio licet reſpectu eius, quod dicitur de ac-
cipiendo pecunias, magis campſoribus inter ſe con-
ueniat, tamen reſpectu dandi mutuo pecunias magis
conuenit caſui, quando campſores pecunias aliis,
quàm campſoribus mutuo darent, ut notorium eſt,
immo uerba illius rationis ibi poſitæ generaliter con
ueniunt, ſiue campſores pecunias ab aliis campſori-
bus mutuo acceperint, ſiue ab aliis, quàm à campſo-

ribus, & ſiue mutuo dederint cāpſori, ſiue al
51 ſonæ, nam † officium, & miniſterium campſo
promiſcuum, uidelicet tàm dandi mutuo pe
campſoribus, quàm alijs perſonis, & tàm acc
à campſoribus, quàm ab aliis, īmo magis dici
eorum officium mutuandi aliis, quàm campſ
& magis mutuandi aliis, quàm ab aliis mutu
piendi, ut colligitur ex iis, quæ uoluit Salice. i
cendium. C. ſi certum petatur. ¶ Opponitur
timo loco, quòd iudex, & conſules dederunt li
ſcribendi Melchiori ſubſtituto à dicto Hanni
menſe Octobris omnia illa, quæ in ſcartafacc
antea etiam per plures menſes fuerant deſcri
conſtat ex licentia data, quam ipſi hoc mod
non potuerunt, quia illud fieri non poteſt, niſi
52 te quadam fictione translatiua, & † homo, ho
dex, & conſules fingere nequeunt, quia hoc
prium legis, & non hominis, ut uoluit Bar. in
pro emptore. ff. de uſucap. Et extrema in ca
erant inhabilia, ergo fictio locum habere non
ut ibi plenè per Bart. Sed his optimè iudicio
53 teſt reſponderi, primo, quòd † ex quo in qua
ſcartafaccio fuit ſcriptum manu Hannibalis,
des iam fuerat approbata, & cui iam licentia
ſtas ſcribēdi data erat, & impeditus iuſta de
tè ob infirmitatem non poteras poſtas, ſe
ſcartafaccio deſcriptas ſcribere in giorn
ticare eas ad giornale, & librum transfer
tur, quòd iudex, & conſules licitè, & de iure
dare licentiam alteri ſcribendi illas poſtas,
nale, & librum transferendi, ut eas authen
fidem facerent, quod quidem eſt de iure co
permiſſum. Neque hic interuenit aliqua fi
ctiua, nec translatiua, nec priuatiua, quia nō
quòd ſcriptura, quæ fuit Hannibalis, ſit alter
quòd ſcriptura, quæ fuit ipſius ſubſtituti ad ſcr
ſit Hannibalis, uel alterius, item nihil retro
& conſequenter non fingitur translatiuè, uideli
ſcriptura facta uno tempore fingatur facta ali
pore, ſed ſolum datur poteſtas uni authentica
pturam factam ab illo, qui poteſtatē ſcribendi
bat, ut quotidie fit maximè in pſonis, & ſcriptu
tariorum, ueluti habetur plenè per Abb. Feli.
in c. 1. & 2. & in c. cum P. tabellio. ubi caſus,
extra de fide inſtrum. Secundo reſpondeo,
quo in foro mercatorum extat conſuetudo
iuſmodi licentias ſcribēdi in libris etiam re
ut eſt notorium, & credo fuiſſe probatum
licentijs ſic datis iuxta ea, quæ habentur per
ſemper in ſtipulationibus. ff. de regulis iur. &
la. §. ſed ſi alimenta. ff. de alim. & cibar. leg. eſt
ſuetudini ſtandum, argumento not. in c. 1. de
d. l. de quibus. & in l. ſi de interpretatione. cum
54 ff. de legib. Nam † conſuetudo poteſt facere,
cere, quòd ſcripturæ non authenticæ fides a
tur, ſeu quòd ſcriptura priuata efficiatur, authe
dilectus. ibique Abb. & alii de fide inſtru. & ſta
iuſmodi conſuetudine, hoc etiam mediante fi
55 fieri potuit, quoniam † ſicut per legem fingi p
ſuadente æquitate, Bar. in d. l. ſi is. qui pro empt
& per conſuetudinem, cuius eſt eadem uis d. l. d
bus. & in §. fin. Inſtit. de iure natural. gen. & ci
que contrarium uoluit Bar. in d. l. ſi is, qui pro e
re. Nec obſtat, quòd ex nouis additionib. dero
conſuetudini, quæ eſſet contra ſtatuta, & in illi
ſita, nam licet poſſem multis modis reſpōdere,
unica reſponſione cōtentus dico, hanc conſue
non eſſe contra ſtatuta, nec contra contenta
qm̄ in nulla parte ſtatutorū expreſsè cautū eſt,

licentia ſic dari non poſſit, ergo conſuetudo hoc in-
ducens non eſt contra ſtatuta, ſed præter, & ideò uale
re debet, non obſtante eo, quod in additionibus indu
ctum fuit, in quibus reprobatur conſuetudo, quæ eſt
contra, non autem præter ſtatuta: et † quoad hoc di-
uerſa ſunt quid eſſe contra ius, & eſſe præter ius, ut col
ligitur ex iis, quæ ponit Ioannes Andr. in c. fin. de con
ſuetu. & facit id, quod in ſimili notat Dominic. de Sā
cto Geminia. in capitu. 2. col. 4. uerſicu. ſed cōtra om
nia. de reſtitutione ſpoliato. in 6. & habetur in l. ſtipu-
latio iſta. §. alteri. ff. de uerborū obligatio. Et ita in præ
ſenti conſultatione iuris eſſe exiſtimo. Laus Deo.

SVMMAE.

Inſtrumentum, in quo deficit unum de ſubſtantialibus inſtrumenti publici, non meretur dici nſtrumentum publicum, nec fidem inſtrumenti publici facereipoteſt.

Teſtes duo, uel tres ultra contrahentes neceſſario in inſtrumento publico ad illius eſſentiam deſcripti eſſe debent.

Quales debeant eſſe hi teſtes.

Teſtes inſtrumentarij aliàs inhabiles ſolum de conſenſu partium in inſtrumento expreſſo admittuntur, & non aliter.

Et in dubio conſenſus iſte non pręſumitur.

Non fieri aliquid, uel fieri, & minus legitimè parificantur.

Religioſi, & monachi quando pro facto, & utilitate ſui monaſterij teſtes eſſe poſſint, & quando non.

Teſtis, & pars in uno, eodemque actu quis eſſe non poteſt.

EPITOME.

Instrvmentvm, in quo teſtes inhabiles ſine expreſſo partium conſenſu ſunt deſcripti, non poteſt dici inſtrumentum publicum, nec eſt attendendum, aut fides illi adhibenda.

CONSILIVM LXXXVIII.

IN cauſa Monialium Sanctæ Chriſtinæ, quā
habent cum religioſis fratribus heremita-
nis Sāctæ Mariæ Miſericordiæ, paucis me
expediam: in qua cum hinc inde fuerint
producta inſtrumenta donationum, ſeu ceſſionū fa-
ctarum per dominā Eliſabeth uxorem Gabrielis del-
la Caſella, unius uidelicet, ut aſſeritur, factæ primo ip
ſis fratribus heremitanis, alterius uerò factæ ſecūdo
loco ipſis monialibus, & dubitetur, quòd inſtrumen-
tum ſit attendendum, ſeu præferendum, breuiter con
cludendum eſſe arbitror, quòd debeat attendi inſtru
mētum donationis, ſeu ceſſionis ipſis monialibus fa
ctę, reiecto inſtrumento, quod fratres heremitani
ad eorum fauorem produxerunt, quāuis fuerit prius
1 confectum, † hoc enim prætenſum inſtrumētum do-
nationis factæ dictis fratribus non dicitur eſſe publi-
cum inſtrumentum, nec probat, nec fidem facit, quia
in ipſo deficiunt ſubſtantialia, ſeu deficit unū, quod
eſt de ſubſtantialibus inſtrumenti publici, & ideò nō
meretur dici inſtrumentum publicum, nec fidem in-
ſtrumenti publici facere poteſt per ea, quæ habentur
per Bartolum in l. ſi quis ex argentariis. §. initium. &
plenius in repetitio. illius §. ff. de eden. & per Specula.
in titu. de inſtrumen. edi. in §. breuiter. cum ſimilibus
infra allegandis poſt doctores plenè in c. 1. de fide in-
2 ſtrumentorum. Nam † inter alia ad inſtrumenti pu-
blici eſſentiam neceſſaria requiruntur teſtes, hoc eſt,
quòd in inſtrumento publico duo, uel tres teſtes ido
nei, & legitimi fuerint deſcripti ad tradita per Barto-
lum in dicto §. initium. per Specula. in d. §. breuiter.
glo. in l. generali. C. de tabula. lib. 10. Ant. Imol. Abb.
& Moder. in c. 1. & 2. de fide inſtrumentorum. gloſ. in
l. in donationibus. & ibi Bald. C. de donatio. gloſ. in §.
ſi uerò. & in §. ſi adhoc. in authen. de hæredib. & falcid.
in uer. adhoc. §. ſed ſi inſtrumento. in authen. de fide
inſtrument. collatio. 6. & per Baldum, & Alexan.
in apoſtil. in d. l. in donationibus. Et de conſuetudine
teſtes in inſtrumento publico deſcribuntur, ergo de
ſubſtantia inſtrumenti requiruntur, argumēto eorū,
quæ uoluit text. & gloſ. in athen. ut prepona. nom. im
3 per. & Bartol. in dicto §. initium. Et † huiuſmodi te-
ſtes, qui in inſtrumento publico deſcribuntur, debēt
eſſe idonei, legitimi, & tales, quòd ſi de fide inſtrumē
torū dubitaretur, poſſent deponere, ac fidem facere,
ut uoluit gloſ. in dicta l. in donationibus. & præſuppo
nunt doctores omnes canoniſtæ in c. cū Ioannes. de
fide inſtrumentorum. ut ibi per Anton. Abbatem, &
alios, & legiſtæ maximè Paul. de Caſtro in l. in exercē
dis. C. de fide inſtrumentorum. in l. comparationes.
& in authen. at ſi contractus. C. eodem titu. & in l. cū
precibus. C. de probatio. alioquin fraus, & falſitas faci
le committi poſſet, argumento eorum, quæ habētur
in dicto c. cum Ioannes. & in dicta l. cū precibus. Sed
in terminis noſtris quamuis plures teſtes à notario
fuerint in inſtrumento deſcripti, tamen unus tantum
dicitur idoneus, & talis, qui in cauſa inſtrumenti te-
ſtis eſſe poſſit, ergo non poteſt dici inſtrumentum pu
blicum, in quo ultra contrahentes duo, vel tres ad mi
nus teſtes idonei debēt eſſe deſcripti, quia in ore duo
rum, uel trium ſtat omne uerbum. c. in omni nego-
tio. de teſtibus. cum ſimilibus, iunctis præmiſſis. Nec
obſtarent not. per gloſ. & Angelum in authen. de te-
ſtibus. §. 1. uerſicu. nota iſtam gloſ. & Bald. in l. paren-
4 tes. C. de teſtibus. & ibi Salicet. quòd † teſtes inſtrumē
tarii aliàs de iure inhabiles de conſenſu partium ad-
mittuntur. Quia immò ex hoc infertur, quòd teſtis
aliàs inhabilis non erit ſufficiens, niſi conſtet, quòd
5 de conſenſu partium fuerit admiſſus; † hoc autem nō
pręſumitur, niſi conſtet in inſtrumento dictum, nam
tenendo, quòd pro forma, & ſubſtātia teſtes in inſtru-
mento requirantur, & in eo à notario deſcribantur,
ut ſupra dixi, & eſt communis opinio, & cū à forma,
& ſubſtantia hac poſſit de communi conſenſu partiū
recedi admittendo teſtes aliàs inhabiles, in dubio nō
præſumetur ab hac ſubſtantia, & forma receſſum, ni-
ſi expreſè de conſenſu partium appareat, ut quia in
inſtrumento hoc dictum fuerit, per ea, quæ in ſimili
uolunt Alexan. & alii in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum.
ff. de acquiren. hæredit. & Barto. & alii in l. quæ dotis.
ff. ſoluto matrimonio. Et præmiſſa confirmātur: ex iis
quę uolunt Bald. Salicet. & alii in d. l. parentes. ubi ſi
in inſtrumento fuerint deſcripti teſtes aliàs inhabi-
les, ſubſtinetur inſtrumentum, & illis teſtibus fides
adhibetur, ſi hi fuerint ab utraque parte rogati, alio-
quin contra; ergo requiritur, quòd expreſsè appareat
de conſenſu contrahentium tales teſtes admittentiū.
Sed in caſu noſtro hoc nō apparet, & teſtes deſcripti
aliàs de iure repelluntur, igitur inſtrumentum nō po
6 teſt dici ualidum, † quoniam paria ſunt aliquid non
fieri, uel fieri, & minus legitimè, argumento text. in l.
1. in princ. ff. de ſuis, & legitimis. & Inſtitut. de hæred.
ab inteſtato. in princip. Quòd autē in caſu noſtro te-
ſtes deſcripti in inſtrumēto donationis, ſeu ceſſionis
factæ dictis fratribus heremitanis ſint inhabiles, nec
poſſint de iure admitti ad fauorē monaſterii, ſeu ca-
pellæ unitæ monaſterio, & quæ eſt pars monaſterii,
7 ꝓbat̄, nā † licet religioſi aliàs ꝓ facto, & utilitate mo-
naſterii poſſint eſſe teſtes, & ſi in conſequentiā utili-
tatē percipiāt, capitu. inſuper. de teſtibus. capitu. & ſi
Chriſtus. in fine. de iureiuran. & capitu. 1. 14. quæſt. 5.
tñ in facto, in quo ipſi ut principales, & ut pars intereſ
ſent, nō poſſunt eſſe teſtes, nec teſtificari. d. cap. inſu-
per. cum gloſ. et ratio eſt, ut dicunt ibi gloſ. & doct.